

KATEŘINA ZAHÁŇSKÁ

Áčtvrtek, 08 duben 2010

Babička, Paní kněžna, Barunka Panklová, Vilím, Sultán a Staré Břídlo. Nejtěšteskutějí modla národní literatury české, do které si neodvážili podle rýpat ani nejzavilejší postmodernisté, ne je životnost konceptu národa opat pohřbila na smetišti dájín. A přece, byl věbec kdo v nich dájínách kosmopolitnějscarone paní kněžna z Babičky?

Kateřina Zaháňská - Rakuska, Polka, Lotyška, teta nejvěšteskutějí české, která předbřhla dobu o staletí, dokonalá, smutná a opuštěná, závidící "častně to eně", jak si zapamatovala její schovanka Božena Němcová. Božena Němcová je také klíčem k zájmu spisovatelky Heleny Sobkové o Kateřinu Zaháňskou. Popravdě, ono je opravdu podivné, aby paní kněžna, sotva si kořič pořídila dítě, přem, dcerku zvala na pravidelné návštěvy a nakonec ji vzala i na pár let na zámek... Nejedním dobovým románem vypráví o nalezených na prahu, kteří byli "celý kníže pán", ani jak podobně. Sobková však nesouhlasí s nejsnadnějším, že Božena Němcová je dítě samotné paní kněžny a kněžny Metternichovy studia monografií a korespondence dospěla k přesvědčení, že opravdovými rodiči spisovatelky Němcové byli Karl Clam Martinic a Dorothea, o dvanáct let mladší sestra Kateřiny Frederiky Vilemíny Benigny princezny Kuronské. Svou tezí se autorka dostává do sporu, kupříkladu s Miroslavem Ivanovem, nestorem české literatury faktu. V dájínách a současnosti byla za historiografii její vady v knize Malý slavného portréty Josef V. Hellich přeučruť vypeskována, proto doufejme, že toto, její druhé a upravené vydání Kateřiny Zaháňské netrpí obdobnými bolestmi a věnujme se kvalitám literárním. Kniha si zachovává formu odborného textu, avšak je velice aktivní i jako historický román, jen jména a data je mnohem více a přímých citací chybí; za to jsou zde citáty z deníků a korespondencí. Barevné obrazové přímohy na knize dávají knize dokonce formát obvyklý pro bulvární asopisy, neboť, přiznejme si, život a mravy lepších vrstev doby napoleonských válek byly vpravdě volnějscaroni a Kateřina Zaháňská, vzdor tomu, že intelektuálnějscaroni a vzdělanějscaroni, byla dobovým klonem Paris Hilton. Jako správná dcera konce 18. století přímijímala jeho svobodomyšlné tendence a nekonvenční je uplatňovala ve svém životě. Hle, jak poeticky autorka vyjadřuje, jak málo bylo významných mužů, kteří by nebyli milenci Kateřiny Zaháňské! Byl jím i kníže Metternich (takže i náš pohled na vod Barunky nebyl až tak bláznivý), ale byl jím i Alfréd Windischgrätz a byli jimi další. Vilemína byla pravým polyhistorem, hovořila několika jazyky, byla krásná, bohatá, byla prostě to nejlepší, co bylo k mání. Snad jen, vrátíme-li se krátce k historii, pro princezna sídlila v dolnoslezské Zaháni a v Ratibovicích? Přiznejme si, že o Ratibovicích víme jen díky Muzeu Boženy Němcové a kde je ta Zahaň, věď přem tímto odkazem také asi málo. Historie je to spletitá, spojující spolu věšteskutějny nebo skoro věšteskutějny evropské státy. Polsko, jemuž Kuronsko a Zemgalsko připadlo. Rusko, jehož carevna Anna II. byla věšteskutějve kuronskou princeznou a která prosadila na kuronský trůn svého milence, dědečka Kateřiny Zaháňské. Rod Bironů (přodně Bühren) se stal vychovatel děvny II. a právě tato technologie udávání nemanželských dětí dovedla Souškovou na stopu Boženy Němcové. Sama Vilemína takto udala své nemanželské dítě s ženatým věšteskutějvým vyslancem, jehož pak litovala, protože další děti nemohla. Aťkoliv Bironi po smrti Anny II. strávili dlouhá léta ve vyhnanství na Sibiři, konec jejich vlády v Kuronsku učinila až carevna Kateřina II. a rod Bironů nechala "odejít" do zaháňského a náchodského ústraní. Ne nadarmo vzbudilo vydání knihy velkou pozornost v Lotyšsku, jehož část Kuronsko a Zemgalsko tvořila. Turonsko nás možná tolik neinteresuje, ale svého času vlastnilo Tobago a malou kolonii v Guineji. Spletité, propletené osudy desítek státníků a lechtic z dob, kdy mnohé země byly ještě něčím jiným, než se nám dnes zdají, proto také teprve multinationální zájem o Kateřinu Zaháňskou. Kniha skýtá možnost nahlédnout do historie a zjistit, že pro vyvolené byla v intencích současnosti a jak málo se na našem chování podepisuje konkrétní realizace luxusu - zda je to dostupnou technikou a dostupnými poddanými. Umožňuje vidět velké státníky jako záletné parky motající se mezi dvěma milenkami, z nichž ani jednu nechtějí opustit (o manželce ani nemluví), i lechtice, jejichž portréty obdivujeme na zámcích, jako hochštapery a gigoly s věšteskutějprázdnou kapsou. Politiku světa viděnou prizmatem zájmů kněžnic milenek. Zajímavé, zábavné a poučné... Jaromír Kopeček